

მწყმესი

მე ვარ მწყმესი ფთილი: მწყმესმან კეთილბან სული თვისა დაქსლვის ცხოვართვის (იოან. 10—11).

ვგოვ ცხოვარი ჩემი წარწყმედელი. ესრეთ იოს სხიარული ცთა შინა, ერთსათვის ცოდვილისა. (ლევ. 15—1).

მოველით ჩემდა ყოველი მასურალინი და ტვირო-მიმიენი და მე განგისენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 21

1883—1893

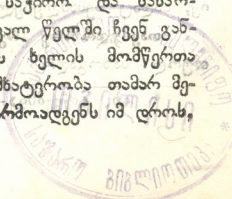
15 ნოემბერს.

რედაქციისაგან.

წარსული თვის პირელი რიცხვიდამ ჩვენს გამოცემა «მწყმესი» გადადგა მეთერთმეტე წელიწადში. ათი წლის განმავლობაში ჩვენს გამოცემას ბევრი დაბრკოლება შეხვდა, ბევრი გაქირვება გამოსცადა როგორც სხვათაგან ისე თეიანთათგან, მაგრამ არა მიშხედელი ამა დაბრკოლებათა არასოდეს ერთხელეე აღრჩეული გზისათვის არ გადაუხვევია, არც ერთჯერ თვის მიზნისათვის არ უღალატებია. სარწმუნოებისა და კეთილ-ზნობის სწავლათა ვაგრცელება ხალხში, სალიტერატურო სწავლის ვაგრცელება ჩვენს საზოგადოებაში, ცხოვრების კითხვები, გამოკლეფა ჩვენს წარსულისა და აწმყოისა, რანი იყოფით და რანი ვართ, საეჭვო კითხვების განმარტება, ცხოვრებაში გამოსადეგი საჭირო, «სასარგებლო» და სახელმძღვანელო ცოდნის მიწოდება, — აი კითხვები, რომელნიც «მწყმესს» ნიადაგ სახეში ჰქონდა და აქეს.

ათი წლის განმავლობაში, მადლობა ღმერთს, ჩვენმა ორგანმა «მწყმესმა» ცხადათ დაუმტკიცა მკითხველ საზოგადოებას თვის მიპართულება და ის, თუ რას ემსახურება იგი. შემდგეშია ჩვენი ორგანო მტკიცედ და გაბედულად იელის ერთხელეე მისგან აღრჩეულ კელიან გზაზედ. დიდათ სასიხარულოა, რომ ჩვენში თანდათან მრავლდებიან ისეთნი პირნი, რომელთაც არა სწამთ ხალხის წარმატება, კეთილდღეობა და ბედნიერი ცხოვრება თეინიერ სარწმუნოებისა, კეთილ-ზნობისა და სწავლა-მეცნიერებისა...

მიმდინარე წელში რედაქციამ ხელის-მომწერთა, რომელთაც ხუთი მანეთი შემოიტანეს, საიუქრად დაურიგა თითო ცალი განაბადანას, მეორე გამოცდროგორც ყველა ოჯახისათვის საჭირო და სასარგებლო სეფილი წიგნი. მომავალ წელში ჩვენ განვიზრანეთ საიუქრად დაერიგოს ხელის მომწერთა ოლეოგრაფიული მოზრდილი მხატვრობა თამარ მეფისა, რომელი მხატვრობაც წარმოადგენს იმ დროს,

როდესაც შოთა რუსთაველმა მიართვა მას თავის უკუდავი გეფხას ტყაფასა.

სრული იმედი გვაქვს ჩვენი სამღვდლოებისა და საზოგადოების, რომ იგინი აღმოგვიჩინენ ჩვენ თავის მხრით ჩვეულებრივ დახმარებას და თანაგრძნობას.

რედ. დგ. დ. დამასაძიე.

ქართლ-კახეთის ეპარქიის მთელი სამღვდლოების ღებუტატების კრებისა გამოქ. თბილისში ოქტომბრის 8—14-დე.

(გაგრძელება *)

დგ. ბლად. დოგვინიოვი. ყარსის მახრაში, გარდა მცირედენი რუსებისა, სცხოვრებენ უმეტესად ბერძნები, რომელთათვისაც გამოხადეგი არ იქნება არც რუსული და არც ქართული წიგნები, მათთვის საჭიროა საკითხავი წიგნები მათსავე ენაზე, მაგრამ ბერძნულ ენაზე ხალხისათვის საკითხავ წიგნებს მთელს იმპერიაში ვერ იშოვის კაცი.

დგ. შუტცი ე. ჩუხუჩავი. თუ ყარსის მახრაში არ შეიძლება ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება, ვინა-ღვან იქ უმეტესად ბერძნები სცხოვრებენ, ეს იმას არ ამტკიცებს, რომ ასეთი წიგნთ-საცავების დაარსება არასდ არ შეიძლებოდეს მთელს საქსარხაში, სადაც უმეტესობას შეუძლია კითხვა რომორც ქართულა ისე რუსულს ენაზე.

დგ. ბლად. ს. დავადავი. ეპარქი ლური წიგნთ-საწყობების დაარსება, საიღამაც შეიძლებოდეს ვერცხება, ხატების და საეკლესიო სხვა და სხვა ნივთების მიღება, მე დღეგრ საათოვებოა საქმედ მიმაჩნია, მაგრამ იმის დახაზვლება კი, თუ რა საშუალებით დეფარაით ასეთი საწყობები, არ შეიძლია. ყველა ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება შეუძლებელია, რადგან ჩვენი ეკლესიები მეტის-მეტედ ღარიბები არიან და არც საჭირო წიგნები მოიპოვება დღეს წიგნთ-საცავებისათვის. მე არ ვფიქრობ, რომ ამისთანა წიგნთ-საცავებით ისარგებლოს ხალხმა, კიდევ რომ ვიგოვთ რომოდენიმე საჭირო და შესაფერი წიგნი. ჩემია აზრით წიგნთ-საცავების დაარსება ეკლესიებთან უნდა მიენდოს ბლაღოჩინებს და სამღვდლოებს, რომ მათ დაარსონ ასეთი წიგნთ-საცავები იქ, სადაც შესაძლებელი იქნება.

თაყმჯალმანე კრებისა. ჩვენგან ითხოვება უსათუოდ საზოგადო ეპარქიალური წიგნთ-საწყობის

დაარსება და წინადადება გვეძლევა ამ საქმისათვის საშუალებაც გამოენახოთ რაიმე სამი ათას მანეთამდე.

დგ. დ. დამასაძიე. სწორეთ ბედნიერია ის ღებუტატი, რომელიც წინა კრებებზე არ დასწრებია; ასეთი ღებუტატს ყოველივე ის, რაც დღეს აქ წარმოითქვა, ეგონება, ვითომ, პირველად იყოს აღძრული ეს კითხვა. მაგრამ იმ ღებუტატისათვის, რომელიც წინა კრებებზე დასწრებია, აქ არაფერი ახალი არ თქმულა, მხოლოდ ყოველივე აქ ნათქვამი განმეორება არის და სხვა არაფერი. წინა კრებებზეც ილაპარაკეს, რომ ყველა ეკლესიებთან დაარსებულყო წიგნთ-საცავები და დადგენილ იქნა კიდევ, რომ ყველა ეკლესიებთან, შეძლებისა მებრ, დაეარსებიათ წიგნთ-საცავები. ჟურნალი ამ საგნის შესახებ არა ერთხელ დამტკიცებულა, მაგრამ წიგნთ-საცავებს კი ვერსად ვხედავთ. ახლანდელი დადგენილობაც, ჩემის ფიქრით, ფუტად ჩაივლის. აი მე რას ვურჩევ კრებას.

საზოგადო ეპარქიალური წიგნთ-საწყობის დაარსება, საიღამაც ყველა სკოლებმა და მღვდლებმა შეიძლონ სახელმძღვანელოებს და სასწავლებლებში წინათი შინაარსის წიგნების მიღება, ფრიად სარგებლო და საჭიროა; მაგრამ, ჩემის აზრით, ასეთი საწყობების დაარსებისათვის სამღვდლოებს არ დასჭირდება არავითარი ხარჯი და მცოდნე კაცები. ამ საქმის მეთაურობა შეეძლოა მიეღო თავის თავზე ქართლის ეპარქიალურ სამრევლო სასწავლებლების რჩევას, რომლის მე-ვაღვლეზაც არის მიღება და ი-გება სახელმძღვანელო და სხვა წიგნებისა, რომელიც მას ეგზანენება სასწავლებლებს უმთავრესის რჩევისა-ღან, რომელიც არსებობს უწმ. სინოდთან. აქ არ შეიძლია არ უჩვენო კრებას იმერეთის ეპარქიალური სამრევლო სასწავლებლების რჩევის მოქმედებაზე, როგორც მე-ვაღვლოზე. ამ რჩევამ უკვე დაარსა ასეთი წიგნთ-საწყობი თავის სკოლების და ეკლესიების მრევლთათვის.

მაგრამ სამღვდლოებისათვის ამ წიგნთ-საწყობის დაარსების გარდა საჭიროა ყოველნაირ საეკლესიო ნივთების საწყობის დაარსებაც, რომ აქედან უფრო იაფად მოიპოვონ საჭირო ნივთები ეკლესიებისათვის. საეკლესიო ნივთების მოპოვება და სიიფად ჩვენში ძლიერ საძვიროა საქმეა. ჩვენში არ არის არც საზოგადოება და არც სხვა რაიმე დაწესებულება, რომელთა დახმარებით შეიძლებოდეს სყიდვა რაიმე საეკლესიო ნივთისა იაფ ფასად და თავის ღირზე.

* იხ. «იწყისა»-ს № 20, 1893 წ.

ერს ყილის ჩვენში ამ ნიეთებს? ვბრალელები, მოსლევ- მანებ, ფრანგები, სომხები და სხვები.

ამისთანა საწყობების დაარსების შესახებ მე აღე- ძარი კითხვა 1888 წელს, მაგრამ ჩემი მიზანს მა- ინკ ვერ მივახწვი. მაშინდელმა საქართველოს ექსპარ- ხისმა მირჩია, რომ მე თვითონ მომეცილა ხელი ამ საქმისათვის, და მეშინჯ, თუ რა შედეგი ექნებოდა ჩემს დაწყებულებას. ჩემმა გამოცდილებამ სწორით მშენიერი შედეგი დამანახვა. ნიეთები იგზავნება ძლიერ ზომიერ ფასად და, ჩემდა ვასაკვირლად, ხში- რად თვით კავკასიაში მართლ-მადიდებელი ქრისტიან- ნობის გამაერცლებელ საზოგადოებასაც მოუთხოვია ხოლმე ჩემგან სხვა და სხვა საეკლესიო ნიეთები და კიდევ მუღია ისინი ზომიერ ფასად. თუ მე, სოფლის მღვდელს, შემძლია ვაწარმოეო ეს საქმე, ნუ თუ არ შეიძლებოდა ასეთივე საწყობის დაარსება საქათვლო ტაძართან ქალაქებში? მაგრამ, სამწუხაროდ, ყოველი სასარგებლო საქმის დაწყებას გვიმლის ჩენი ჩენი უცოდინარობა და უზრუნვე- ლობა.

აქ ლაპარაკობენ, თუ რა საშუალება გამოანახონ ეპარქიალური საწყობის შესანახად. რა საჭიროა 3—4 ათასი მანეთი ამისთანა საწყობის დასარსებლად; თავ- დაბარებულად საჭიროა სადგომი და საწყობის მწვარ- მოცემბი; ნიეთები, რამდენიც გინდათ, სულ ნისაად მიიღებთ, თუ კი გვარანდა იქნება. საწყობს, თუ იგი კარგად წაიყენს საქმეს, არაიის დაზარება და შეწყენა არ დასჭირდება. ეპარქიებში საეკლესიო ნიეთების საწყობების დაარსება იმას გარდა, რომ აქედგან იაფ ფასად მოეპოვებთ ყოველივე საეკლესიო ნიეთებს, მოსპობს იმ ბოროტებას, რომელსაც დღეს სჩადიან ზოგიერთი სტაროსტები და სხვა პირები საეკლესიო ნიეთების სყიდვის დროს.

კითხვა საეკლესიო წიგნთ-საცავების დაარსების შესახებ, ფრიად საჭიროა და სასარგებლო საქმეა. ეკონებთ, ამ წიგნთ-საცავების დაარსების შესახებ, ეს მესამეთაა, რომ სამღვდლოებას მსჯელობა აქვს. ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარსება 1888 წელ- ში უჩრია სამღვდლოებას მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესობამ, საქართველოს ექსპარხოსად ყო- ფილმა პალატიმ, რომელიც დღეს პეტერბურგის და ლადლარის მიტროპოლიტია. მაშინ სამღვდლოების კრებამ დაადგინა: **ვაფილად დაედგინოს ეკლესიისი წინამძღვრებს, რომ მათ, შეძლებს და ვგანად,**

დაარსონ წიგნთ-საცავება ეკლესიებთან. მაგრამ დღემდის არაფერი არ გაკეთებულა ამ საქმის შე- სახებ!

მოდლის ქადაგებითი სიტყვას, მიმართულს სამ- წყოსადმი ჯერ-ჯერობით არ შეუძლია სასურველი სარგებლობა მოატანოს სხვა და სხვა მიზნება გამო, და ამ საქმეში დიდ დახმარებას აღმოაჩენს მღვდელს საეკლესიო წიგნთ-საცავება. ასეთი წიგნთ-საცავების დაარსება თუ შესძლო მღვდელმა ეკლესიებთან და მასში შეკრიბა მდამოი ნიეთ შედგენილი წიგნები სარწმუნოებრივ-წიგნობითი შინაარსისა. შემდეგ მისთვის მართო საჭირო იქნება, რომ წიგნების კითხვ-ს საქმე დააყენოს ხეირიანს გზაზე, შეაყვაროს ხალხს წიგნ- ბის კითხვა და ან წაითხულის მოსმენა.

როგორც წინა კრებაზე, ისე დღესაც ბევრი წინააღმდეგია ეკლესიებთან წიგნთ-საცავების დაარ- სებისა და ამტკიცებენ, რომ ჩვენს ხალხში ჯერეთ კიდევ არ არის გავრცელებული წიგნების კითხვის სურვილი და არც საჭირო წიგნები მოიპოვება ქარ- თულს ენაზეო. ნება მომეცით, მამართ დებუტატრო, რომ დავამტკიცო ასეთი მსჯელობის უსაბუთობა. რომ ჩვენს ხალხს აქვს წიგნების კითხვის სურვილი, ამას ნათლად ამტკიცებს თფილისში წიგნების გამო- ცემები ამხანაგობის წარსული წლის ანგარიში. ამ ანგარიშიდან იჩანს, რომ ამხანაგობას წარსულს წელში გაუყიდნია 9000 მანეთის სხვა და სხვა წიგ- ნები.

დიდი ხანია ჩვენში იბეჭდებიან «არხენას ლექ- სები», «ქალ-ვაჟიანი», «ვარდ-ბულბულიანი» და სხვა წიგნები, რომელნიც მოკლებულნი არიან სარწმუნო- ებრივ-წიგნობითი შინაარსს; ეს წიგნები 2—3 ათა- სობით იბეჭდებიან და არა ერთ გზის გამოუყოფთ; თითოეული ცალი ამ წიგნებისა ისიყლება 5—25 კაპ., მაგრამ მაინც ბევრი სადღება ხალხში. რას ამ- ტკიცებს ეს, თუ არა იმას, რომ ჩვენს ხალხში წიგ- ნების კითხვის სურვილი ძლიერ გავრცელებულია, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენ არ ვართ იმდენად მომ- ზადებულნი, რომ ხალხს მივაწოდოთ შესაფერი სულიერი საჭარო. შეიძლება ზემოთ აღნიშნულნი წიგნაკები ასე ბევრი იმიტომ ვრცელდებოდეს ხალხში, რომ ამ წიგნაკების შინაარსი აქმაოფილებდეს ხალხს სურვილს და მისი გონების მოთხოვნილებას, რომ ჩვენი ხალხი ამებზე ნაკლებ არ კითხულობს სარწ- მუნოებრივი შინაარსის წიგნებსაც, ამის დასამტკი-

ცებლად ჩეხ შევიძლია უჩვერო ჩენი გამოცემანი, რომელნიც ძლიერ ვრცელდება ხალხში. ამ 13 წლის წინად თფლისში ბრიტანიის საზოგადოებამ დაბეჭდა ქართულს ენაზე სხანარი 7000 ცალი. სული მოკლე დროში გაიყვანა მთელი ეს გამოცემა. ნუ თუ ეს არ ამტკიცებს, რომ ხალხში არის საწმენო-წმენობრივი შინაარსის წიგნების კითხვის სურვილი, მაგრამ ამას საძვედელოება ვერ ამჩნევს და ვერ სარგებლობს ხალხის ასეთი სურვილით!

პროტესტანტებს, რომელნიც ჩვენთან შორს სცხოვრებენ, კარგად შენიშნული აქვთ, რომ ჩენი ხალხი ძლიერ ეტანება სასულიერო შინაარსის წიგნებს და კითხულობს და ამიტომაც იგიინ თაყიანთ წიგნაკებს ავრცელებენ ჩვენს ხალხში ქართულს ენაზედაც კი, რომ უფრო გავრცელდეს ხალხში თაყიანთ წიგნაკები, მათ ოსტატურად მოგზარებულნი სათაურებით გამოსცეს და გავრცელდეს შემდეგი წიგნები: «საქორწინო სამოსელი», «იესო ნაზარეფილი მოდის», «მწყემსი ჭეცხრები», «რა არის ქრისტიანე», «სამოთხე და ჯოჯოხეთი». არა, მმ. დებუტატრო, დრო არის ფილანთ რამე, ეკლესიებთან დაეაზრათ წიგნთ-საცაფები და ხალხში გავრცელდოს საწმენო-წმენობრივი შინაარსის წიგნაკები. ამ საქმის სისრულეში მოყვინასათვის მარტო ჟურნალის დადგენა არ კმარა, ჩვენ ჩენი ნათქვამი და დადგენილი, სისრულეშიაც უნდა მოვიყვანოთ».

10 ოქტომბერს საძვედელოების დებუტატებს კრება არა ჰქონია. ამ ღღეს ყველა დებუტატებმა მოისმინეს მათი მეუფების წირვა და საღამოთი აკათის ტრა და საუბარი მათივე მეუფებისა ბავშვების ქრისტიანულად აღზრდაზე. მათმა მეუფებამ მიმართა ხალხს და განუშარბა, თუ როგორ უნდა ცულობდეს თეთრული მშობლები, რომ თავის შვილი აღზრდოს ქრისტიანულად. ეს კითხვა, ბრძანა მათმა მეუფებამ, ფრიალ საქირა და ამ კითხვის გაუტებრობის გამო, ენს საზოგადოებაში ბერჩი რამ უბედურება ხდება, რომელიც აფერხებს როგორც ეკლესიის კეთილდგომარობას, ისე სახელმწიფოისას და ოჯახისას. საუბრის დაწყებამდე მათმა მეუფებამ ბრძანა, რომ გი დღეიდან ამ კითხვის შესახებ წარმოსთქვამს ვერცელს საუბარებს, რადგან მათი მეუფება საქროდ ედავს ამ კითხვის განმარტებას, ეინაილდან ჩენის ქრისტიანთა საზოგადოებაში ხშირად საყვედური ისმის, რომ ბავშვები მოკლებული არიან ხეირიან ღზრდას; ანას სჩივის ეკლესია, სახელმწიფო, სკო-

ლაც და მშობლებიც. მაგრამ სად არის მიზეზი ამ სამწუხარო მოვლენისა? არ შეიძლება ვთქვით, რომ ეს ბოროტება იმალებოდეს თეთრონ ბავშვებსა გულსა და სულში, ეინაილდან ღმერთმა ჯერ კიდევ პირველ-შივე აკურთხა მშობნიკრება და კაცთა ნათესავის გამრავლება. უფალმა იესო ქრისტემ კანაში ქორწინებლ დასწრებით აკურთხა ქორწინება და დააღვინა განუყრელობა ქორწინებითი შეუღლებისა შემდეგი სიტყვებით: «რაიცა ღმერთმა შეაჩრთა, კაცნი ნუ განაშორებენ». სული წმიდა საიდუმლო ნათლისღების დროს ბავშვებს შობს ახალი და წმიდა ცხოვრებისათვის და ქმნის მათ უცოდველად. ამას გარდა, ბავშვის ბუნება ისე რბილია, რომ იგი, ერთი ფილოსოფოსის სიტყვისაგებ, ემზავსება თაფლის ცვილს, რომელზედაც შეიძლება აღიბეჭდოს ღეთის სახეც, და ეშმაკისაც. ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი არც სკოლაშია, ეინაილდან დღი ხნილდან შენიშნულია, რომ, როგორც ამბობს მეორე ფილოსოფოსი, ბავშვებს ხშირად ისეთი მიმართულება და ჩეულებანი მოაქვს სკოლებში, რომელნიც წინამძღენი არიან სკოლის წესებისა და ასეთ ყმაწვილებს მეტად ცუდი გავლენა აქვს სხვა ყმაწვილებზედაც, რომელნიც წინებითად მოშენიერად არიან აღზრდილნი. ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი არც ახლანდელი დროის მიმართულებაში უნდა ევითათ. მართალია, აწმყო საუკუნე თავისებურად მოქმედებს ბერჩე; იგი თავის ზედგავლენით არყვეს წმიდა ჩეულებათა და კეთილწინობას, მაგრამ ამას მიუხედავად ჩენს დროშიაც ეხედეთ ბერჩე ოჯახს, სადაც ყმაწვილები მშენიერად იზრდებიან და მოკლებულნი არიან ყოველივე სიტუდეს და ცუდ მიმართულებას, რომელთაც ზოგიერთ ბავშვებში ისე მტკიცედ გაუღვამსთ ფეხვი, რომ მათი ამოფხარა შეუძლებელი ხდება შემდეგში. ამ სახით ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი იპოვება არა ბავშვების ბუნებაში, არა სკოლაში, და ამა დროის ვითარებაში, არამედ თეთრონ მშობლებში, რომელნიც ყურადღებას არ აქცევენ, რომ მათი შვილები ქრისტიანულად იქმნენ აღზრდილნი.

მათი მეუფების საუბარმა მშენიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ხალხზე.

ჰეტაგოგიური შენიშვნები სამხრეთლო სკოლის მასწავლებელთა საუბრაბდებობა.

(წერილი მეექვსე)

(დასასრული *).

ესტქვათ დედამ წაიყვანა თავის ბავშვი უზრალა ღარიბ სოფლის ეკლესიაში, რომელიც ვერ გააკვირვებს კაცს ვერც სიმაღლით, ვერც სიფრთხილით და ვერც ხუროთმოძღვრების სიმშენიერით. ამ ეკლესიაში სულ უზრალა ხატები ასვენია, კანკელი არ ბრწყინავს არც ოქროს და არც ვერცხლის ფერად; მღვდელი ძველ დაფლეთილ შესამოსელშია, ლოცულობს და გალობს ერთი დიაკონი, მაგრამ ბავშვი ხედავს, რომ დედა გულმოდგინედ, მოწიწებით ყურს უგდებს მღვდლისა და დიაკონის კითხვა-გალობას, არ იხედება აქეთ-იქით, არავის არ ელაპარაკება; მამსაბადმე რაც ბავშვის წინ კეთდება ამ ჟამად არც თამაშობაა, არც თავის შექცევა და არც ჩვეულებრივი მუშაობა, რომლის დროსაც ლაპარაკი შეიძლება, სიტილიც და სიმღერაც. იქვე სხვებაც მოწიწებით ყურს უგდებენ მღვდელ-დიაკონის ლოცვა-გალობას—მლოცველთა გრძნობა უშუამდგომლოდ გადაეცემა ბავშვს, რომელსაც ხელახლად წარმოუდგება, დედაბაბაა, რომ ის უხილაეი არსება, ვისაც ეს ხალხი ლოცულობს, უნდა იყოს კეთილი, სახიერი, ალერსიანი და შემბრალებელი—და სხვ. როცა ამნარი წარმოადგენილებით აღჭურვილი ბავშვი შემოდის სკოლაში, მასწავლებელმა იმ ჰეტაგოგიური კანონის მიხედვით, რომელიც ამბობს სწავლების დროს გადადი ცნობილიდამ უქნობზეო, მასწავლებელი თავდაპირველად უნდა ესაუბროს მოწაფეებს ღმერთზე, მისდამი ლოცვაზე, ღვთის თვისებებზე და განუმტკიცოს მოწაფეებს წარმოდგენილობა, რომელიც წინადა ჰქონდა მდგენილი.

უფრო ნამდვილს საშუალებას ბავშვების კეთილ-მასწავლებაში აღზრდისათვის შეადგენს ლოცვები, მაგრამ რომ ამ უქანსენელს ჰქონდეს ჰემარიტად და წეობრივად ამღზრდებლობით მნიშვნელობა—საჭიროა ისე გამჯდარი ჰქონდეს ბავშვს გულში ლოცვის სიტყვები, რომ ლოცვის დროს იგი მარტო გაზეზირებული სიტყვებს კი არ უნდა იმეორებდეს, არამედ ყოველის გულით უნდა ამოლდეს იქამდის, ვისდამიც მიტკეულია მისი ლოცვა, ამიტომ საჭიროა და ფრად საჭიროც, რომ ლოცვის შინაარსი ცხადად და შეგებულად წარმოდგენილი და ნაგრძნობი ჰქონდეს ბავშვს; საჭიროა აგრეთვე პირველად ისეთი ლოცვები ისწავლებოდეს, რომლის შინაარსი ადილიად წარმოსადგენია და საგრძნობი ბავშვისათვის, პირიქით ბავშვს ეცოდინება ლოცვები, მაგრამ ის ვერ იგრძნობს გულწრფელ საჭიროებას და მიდრეკილებას ლოცვისდამი. ლოცვის კითხვა ყოველთვის არ ნიშნავს ლოცვას. ლოცვების სწავლების დროს მასწავლებელი წინდაწინ უნდა ესაუბროს მოწაფეებს იმ ლოცვის შინაარსზე, რომლის სწავლებაც უნდა ბავშვებისათვის; როცა ბავშვები კარგად შეიგნებენ ლოცვის შინაარსს, მაშინ მასწავლებელმა ლოცვაში ნახმარი ღრბა სიტყვების მნიშვნელობა უნდა განუმარტოს და ასწავლოს ბავშვებს—შემდეგ ის ლოცვის სწავლებას პირდაპირ უნდა შეუდგეს ამნაირად: მასწავლებელი იტყვის თითო წინადადებას ლოცვისას, გამეორებიებს ბავშვებს, როგორც სათითაოდ, ისე ერთად-ხორთ. ამნაირად ზეპირად შეასწავლის ყველა საჭირო ლოცვებს თავის დროზე.

საყოველღეო ლოცვებს გარდა საღმრთო სჯულის პრაგამაზე ავალებს მასწავლებლებს ასწავლონ მოწაფეებს საღმრთო ისტორია ძველი და ახალი აღთქმისა, სოფილო-სარწმუნოებისა და ათი მკენება ახალით, და სწავლა ღვთის-მსახურებზე. საღმრთო ისტორიის სწავლების დროს უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს ახალ აღთქმას, ძველ აღთქმას კი იმდენად უნდა შეგნონ—რამდენათაც საჭიროა ახალი აღთქმის უკეთ გასაგებად. სწავლების გასადეობა

*) იხ. „მწიგნობ“-ს № 20 1893 წ.

ლოდ და მოთხოვნების შინაარსის კარგად შეგნებისათვის საჭიროა მასწავლებელმა ისტორიის სწავლებლის დროს იქონიოს სურათები და პალესტინის რუკა. სურათებს, გარდა იმისა, რომ უდალღობის სწავლებას, ის მნიშვნელობა აქვს, რომ ბავშვები გაიცნობენ და შეისწავლიან იმ ხატებს, რომელსაც ჰხედენ ეკლესიაში. სურათებზე სწავლება მოთხოვნებისა ასე უნდა წარმოებდეს: მასწავლებელი ჯერ ათქმევინებს მოწაფეებს, თუ რას ხედავენ სურათზე, ააწერინებს სურათს, შემდეგ მოუწევია მოწაფეებს მოკლედ მოთხრობის შინაარსს. როცა მოთხოვნის შინაარსის ვადაცემას გაათავებს—მასწავლებელი კითხვების შემწობით გამოკითხავს ვადაცემული სამოსწავლო მასალის შინაარსს, რომლის შემდეგ მოითხოვება დალაგებით თქმა მოთხოვნის შინაარსისა.

მრწამსისა და ათი მცნების ახსნის დროს მასწავლებელმა უნდა მოკლედ მიანიჭ გამოცხადების მოწაფეებს საღმრთო სჯულიდან ყველა გავლილი მასალის შინაარსი, ამასთან ავე ისარგებლოს ურთიერთ შორის კავშირით, რომელიც არსებობს ათ მცნებასა, სიმეოლო სარწმუნოების, საღმრთო ისტორიის და შესწავლილ ლოცვებს შორის.

ღვთის-მსახურებაზე სწავლების დროს მასწავლებელმა ჯერ უნდა გააცნოს მოწაფეები ტაძრის აწერლობას, განუმარტოს მოწაფეებს საეკლესიო საღმრთო საგნების სიმეოლოური მნიშვნელობა. წირვის ახსნის დროს უნდა მიეცეს მოწაფეების ყურადღება ღვთის-მსახურების უსაჭიროებს და უმთავრეს მოქმედებას, რომელიც ცხადად და თვალსაჩინოდ გვიხატავს სხვა და სხვა შემთხვევას მაცხოვრის ქვეყნად ყოფნის დროინდელს. აქვე მასწავლებელი აუხსნის და განუმარტავს მოწაფეებს შინაარსს სხვა და სხვა ასამაღლებლებისას, გააცნობს ბავშვებს ეკლესიური საგალობლების შინაარსს, რომელთაგანაც ზოგიერთის ზეპირად შესწავლაც უსარგებლო არ იქნება.

ყველა სამოსწავლო საგანს აზრად უნდა ჰქონდეს, რომ ბავშვს განუძლიეროს მეტყველება, გაუღვიძოს გრძობანი, წარმოდგენანი, გაუფართოვოს ცნობების ჰორიზონტი და შეუმუშავოს აზროვნება. ყველა ამის ასრულება შეუძლია საღმრთო სჯულის სწავლებას, როგორც პირველ დაწყებითს აღმზრდ-

ლობითს სამოსწავლო საგანს, თუ მას პირველ დაწყებით სკოლაში დედა ენაზე ექნება მეთოდურად შემუშავებული სახელმძღვანელოები და ამ საგნის სწავლებაც; რასაკვირველია, დედა ენაზე იქნება—უამისოდ ეს საგანი სკოლას უკლავს ეროვნებითს თვისებას, რის გამო სკოლა ვერ აღწევს თავის დანიშნულებას, მიზანს. ყველასათვის ცხადი უნდა იყოს, თუ რა მიენებლობას და დანაშაულობას სჩადიან საზოგადოების წინაშე ზოგი ჩვენებური გადაბრუნებული მეტიზაზო სოფლის მასწავლებელი, რომელიც ყმაწვილს სკოლაში შემოსვლის დღიდანვე არა თუ მოთხოვნებს ლოცვებაც უტყობ ენაზე ასწავლის.

როგორც ყველა საგნების და ვარგოვად საღმრთო სჯულის კარგად სწავლებისთვისაც დღე მნიშვნელობა აქვს იმ სახელმძღვანელო წიგნს, რომელსაც მასწავლებელი ხმარობს სწავლებას დროს. ჩვენს სასულიერო მწერლობაში ამ ჭაშად ბლომად მოიპოვება სხვა და სხვა სახელმძღვანელოები ზოგი ნათარგმნი და ზოგი არიგინალური—საღმრთო სჯულის სასწავლებლად, მაგრამ იმათში ზოგიერთები ისეთია, რომ საცქვოა შესაფერისი ხელმძღვანელობა გაუწიოს ჩვენებურ ბავშვებს საღმრთო სჯულის შესწავლაში. ყველაზე უფრო სასარგებლოდ, უფრო მეთოდურად შემუშავებულად, ჩვენებურ სკოლებზე ზედ გამოტვირთილ სახელმძღვანელოდ ჩვენ მიგვიჩნია ჭეთაფრენის მოთხოვნანი საღმრთო ისტორიიდან ნაერო და სამარელო სკოლებისათვის, შედგენილი გ. როსელიანისაგან. ეს წიგნი და ამისივე ლოცვანი მკორე სარგებლობას არ მოუტანს ჩვენებურ სკოლებს, ამიტომ სასურველია იმათი ვარტყვლება ჩვენ სკოლებში მით უფრო, რომ ამ წიგნებს წინ მიუძღვის ვრცელი დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლების შესახებ სამაგალითო ვარტყვლებით, რომლებშიდაც ბერის სასარგებლო რჩევას იპოვის საღმრთო სჯულის მასწავლებელი.

ლ. ბოგვაძე.

დრო გამომიცხალა.

„მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცნობარათთვის“ (იოანე 10—11).

(გუშლენი ახალგაზდა მღვდელმს.)

შემოდგომის გრილი ხალაო იყო. უმწეობისაგან დაობლებულ ქვეყანას მთეარის გამაცოცხლებელი შუტი მანუშგეშებლად ჯერ კიდევ არ მოვლინებოდა. სიბნელისაგან მოცული გზა ს. ღრიანკლეთისას ისე-დღე ვიწოა და მიხრილი-მოხრილი, დღეს უფროა გაუფალი და მგზავრებისათვის საშიშროა შექმნილიყო. სოფელი ღრიანკლეთი სადღესასწაულოდა მოკაზმულიყო. მამა იოანეც არ ჩამორჩენოდა უქან თავიანთ სოფელელებს. იოანეც დიდ მზადებაში იყო:

— მამაშაღე, შეილოა, ყველაფერი ბლომათ, უხედა; ღვთის მოცემული არაფერი გვაკლია! ამის მეტს ამ გორგობას ან მოვესწარები და ან არა! ასე ეუხუნებოდა მ. იოანე თავის მოხუცებულს პეტრია დიაკონს. პეტრია დიაკონიც უსმენდა თავის მოძღვარს და ორივენი დიდს აღტაცებით ევებებოდნენ დღესასწაულს, თითქო განგებ გრძობდნენ ორთავენი სიკვილის მოახლოებებს. ეს ორი მოხუცი დღეს სულ თვალგმათ იყენენ გარდაქცეულნი. ორივენი დაღბანი იტკირებოდნენ იმ მხარისკენ, საიდგანაც სტუმრებს მოვლოდნენ. მ. იოანე, შავი გიშრებით ხელში, ვოლთასას სცემდა აიგანზედ და დრო გამოაშეგებით ეკითხებოდა ხოლმე პეტრიას:

— პეტრე! ეგებ არც კი მოკიდნენ დღეს, მგარამ რაგორ დაიფეროა, რომ არ მნახავენ, არ გამაშარებენ! ჩემი ბარათი ხომ მიუთიღიდა ამდღეს ხანს? მაშ რათა დაიგვიანეს, ბი შებინდა კიდევაც და მათი არა ისმის რა?

— როგორ არა, ბატონო! თქვენნი ბარათი ისეთ კაცს გვატანენ, რომ პირდაპირ ვადასკემა და მე დარწმუნებული ვარ, მოკლენ კიდევაც, მაგრამ, ეს მაკვირვებს, რად დაიგვიანეს ასე! შეიძლება დილოს პირობენ წაბოსელება. განაგრიბა პეტრემ.

— სუ, აგერ ძალეები ყვენი! წამოიძახა მამა იოანემ. ეგებ ღმერთმა ჰქნას, ისინი იყენენ! აბა ადექ პეტრე, ბიკებს ლაუბახე, გახედონ. აგერ ხმაუქმების, გეძახიან «პეტრე, პეტრეო».

პეტრეს, მოხუცებულობისაგან, თუმც დაბუგებული ჰქონდა ცალი ყური და ნაკლებად ესმოდა, მაგრამ იმანაც ვაიგონა ძაღლის ყეფა და მასში დრო გამაშეებითი «პეტრეს» ძახილი. პეტრემ, მამა ილიარიონი ხმით იცნო, კარებში მიეგება, ცხენები ჩამოართვა, ორივე ცოლ-ქმარი მამა იოანესთან შეიყვანა და თვითონ ცხენების მოსაველელოთ გამობრუნდა. ახალგაზდა სიძე და შეილის შეილი დიდხანს იყენენ ჩაკუტლნი მამა იოანეს გრძობით სასეც გულში. სიხარულით აღტაცებული მამა იოანე ცხარე კრემლეს ღვრიდა და ხმა ათრთოლებული ჩაჰკითხოდა მათ:

— სად იყავით, შეილებო, ამდღეს ხანს? რად დაიგვიანეთ ასე? შენ, ქეთევან, განა არ იცოდა ჩემი სოფლის გზების ამბავი? რატომ აღრე არ წამოხვედით, შეილებო, გზაში გაგიჭირდათ განა?

— არა, ბატონო, გზაში არაფერი არ გაგვიჭირებია. ილარიონი ბლაღოჩინთან გახლდათ, ცოტა იქ დაგვიანდა. ცოტა მაგიერ მღვდლის შოგნაზედ დაგვიანდა, ცოტა მომზადებაში და ამასობაში კიდევაც შემოგვალამდა. მიუტო ქეთევანმა.

ასე ტყბილ მუხაიფში იყო მ. იოანე ერთ ხალაოს, როდესაც მას დიდი ხნის უნახავი შეილის შეილი და სიძე ეწვია.

მამა იოანე ს. ღრიანკლეთელი იყო. ის სულ პატარა დარჩა თავის მამას, ერთს შეძლებულს გლეხს. მამის მაგივრობა პატარა იოანეს ბიძამ გაუწია. ბიძა მისი ერთი უშვილო კაცი იყო, მასთან მხურვალე მლოცველი და ღვთის მოყვარული. მ. იოანეს პატარაობაშივე ეტყობოდა სიმკვირცხელი, ნიჭი და სასულიერო პირის მოწოდება. ბიძამაც არ დასტოვა იგი შეუშინეველად. რვა-ცხრა წლის პატარა იოანე სასულიერო სასწავლებელში მისცეს. პატარა ენომ სასწავლებელიც და სემინარიაც ერთ უკეთეს მგვირდით დაამთავრა და ს. ღრიანკლეთში მღვდლად გამოამწყსდა. მ. იოანე, სანამ სამსახურში იყო, ნამდვილი მამა იყო თავის საწყესობას. იგიც ხშირად უწოდებდა საწყესობას თავის შეილორად და ნამდვილ გრძობით მოსიყვარულე მამობრივი სიყვარული ჰქონდა მათი. მამა იოანე თუმც ამ მხრივ უხედა იყო დაჯილდოებული, მაგრამ მაგიერ ცოლ-შვილის უღრგოვო დროს მოშორებამ, იმათ გამოა მწყუხარებამ და ჯაერობა მამა იოანე უღრგოვად გააქალა-

რავა, დასუსტა და სრულგბით მოშალა. იოანემ ცოლ-შვილი ყმაწვილობაშივე დაჰკარვა. მის ნუფემს და იმედს მხოლოდ ერთი შვილის-შვილი, ჰატარა ქეთიყვანი შეადგენდა. შვილს სულში ისღა დარჩა, მისი სიცოცხლით სტყებობდა—ნუფემშობდა, ღღეს მ. იოანე ღრმა მოხუცებულა. სამახუროდგან ვადამ-დგარი და სცხოვრებს თავის სამშობლო სოფელს ღრიანკლეთში. მამა ილარიონი სულ ოც-დახუთ-ოც-და-ექვსი წლის ქორთუა ყმაწვილია. ერთი ან ორი წელიწადი იქნება, რაც სემინარია დაუთმთაფრებდა და სოფელს მღვდლათ განწესებულა. მ. ილარიონს არ მოწონს თავისი მოწოდება, ზიზღით იჯანგებს იმ დროს, როდესაც შესცდა, და ამ ხელობას ხელი მოჰკლდა.

— ბატონო, ღღენღღელ მღვდლობას და ისიც კიდევ ისეთ მიყრუებულ სოფელში, როგორც მე ვარ, სოფლის მწერლობა არ სჯობია?! აშბობდა მ. ილარიონი: მცირე ჯამაგარი, ხალხის სიღატაკე, შეუძლებლობა, შემოსავლის სიმცირე, გულცივობა, ზოგან გაუტანლობა, სიძულვილი მღვდლის, ეკლესიისა და მისის წესებისა მუდამ წინ გვლობდება და გიკლავს შრომის წყურვილს.

რა უნდა ჰქნას სოფელში მისულმა მღვდელმა განავრძო მ. ილარიონმა, სახლი მას არ აქვს და კარი, პური და ღვინო. ესთქეთ, ჩივილა ბლაღოჩინთან, ხალხს ძალით მოსთხოვა, მერე იმ მრევლში დასადგომი პირი ზნამ აღარ ექნება. ეინ რცის ჩენ ბედშვიებს—ახალგაზრდა სემინარიელ მღვდლებს რაებს არ გვიგონებენ; ეს ოთხშაბათ მარხნესაჰამო, ეს გვიან სწირავს, ადრე არ ღდება, ლოცვა-კურთხევას არ გვიძლევს, ჩენს ჩეულებებს საცინოდ იგდებსო და ეინ მოსთელისა კიდევ რაებს არ ლაპარაკებენ. წაღი და აფე ზა-სუხი. კვირა-უქმედ ღღეს ეკლესიაში ქადაგებას აპირობ—სამ კაცს ვერ ნახავ; ეინ საღ მიღის და ეინ საღ? ნუ თუ ამეიარ სამახურს მჩიეჭობდა არ სჯობია?

— უბ, შვილო, რა მესმის მე კადილის ეგა? ეის ადარე იმ წმიდა უზენაეს ღვთის მოწოდებას, რომელსაც მღვდლობა, მოძღვრობა ეწოდება?! შენ ძრიელ ახალგაზრდა ხარ, შვილო, მოძობაც არის, რამ სტდები და ძრიელ სკოლად უფლის წინაშე. გააწყვეტინა სიტყვა მოხუცებულმა მ. იოანემ, რომელიც ამღენს ხანს ჩუმათ იჯდა და ყურს უფდებდა მ. ილარიონის ლაპარაკს.

მოძღვარი ანუ მღვდელი ღვთისური სახეა, შვილო, იესო ქრისტეს. მოძღვრობა ღრდი მოკალღობაა, რამ ჩენ გვესმოდეს, მაგრამ ასში ერთს თუ ესმის, რა

მაღალი წოდებაა მქადაგებლის, ხალხის წინამძღობლობის სახელი ქვეყანაზედ. ნუ თუ ერთხელ მაინც არ ჩათქრებულხარ ჩენ მღვთმარებობაში, ნუ თუ ერთხელ მაინც არ დაჰკვირებინარ ჩენ ისტორიულ ცხოვრების მსვლელობას?! ეინ მოსთელის, შვილო, რამდენ ტანჯავა-წავალება, სისხლის დათხება, დაუზოგველი ღღენა გამოუღლია ჩენს ქვეყანას. ეინ იცის რა სიმწარეში იყოფებოდა იგი, როდესაც ასობით და ათასობით მის მკიდარ-შვილებს ხოცდენ, ეკლესიის და ქაღაქების კედლებს ლეწდენ, ამტკრევენდენ, მაგრამ ამ ბედშავს ხალხს, ამ ერთ ზუჰა ქართველობას თავისი იგიობა, თავისი ხალხისნობა მაინც არ დაუღარავს. ეინ მხნედი, მღვდრად ებრძოდა გულკერდ ღლი მიშვერილი თავის მოსხსნეე მტრებს და ერთხელაც არ შემდგარა ქართველის გული ცხელი ტყვის წინაშე.

— ეგები, მამო, მე შენზედ კარგად ვიცი, მაგრამ ამით რა გნებაესთ ღამიშტკიცოთ? გააწყვეტინა ლაპარაკი მ. ილარიონმა.

— მე მჯერა, შვილო, რომ ჩემზედ კარგათ უნდა იცოდეს, რანებად მე ღღეს მსურს დაწერილებით მოგვედაზარკო, მაგრამ, საუბედღლორით, თქვენგან იმ სარგებლობას ვერ ეხედავ, რაც მოსალოდნელია, განავრძო მ. იოანემ.

ამით მე ის მინდა დაგიშტკიცოთ, რომ ჩენი ქვეყნის ისტორიულ ცხოვრების, მხნეობის და სიმამაიის შემკავებელი და მტკიცეთ დამამყარებელი ერთობაზე, მშობაზედ, ქვეყნის ერთგულებასზედ იყო ის უმაღლესი და უზენაესი ძალა, რომელსაც სარწმუნოებას ეძახიან. ჩენი ქვეყანა ღღემღის იმ სარწმუნოებამ მოიფიქრებინა, რომელსაც ქართველობა ღღის ხნიღდან აღიარებს, ამ სარწმუნოების დროში ეის ეყავა ხელში, თუ არა იმ სასულიერო წოდებას, იმ მოძღვრებს, სოფლის მღვდლებს, რომლებსაც შენ, შვილო, ასე ზიზღით უყურებ? საღ მპოვებდა თავეშესაფარს მტრესან ღღენული ქართველი, თუ არა ეკლესიაში, ეისგან იძენდა ნუფემს, მხნეობას, მამა-შვილიერ დარიგებას უწინდელი ქართველი, თუ არა ისე იზავე მოიძღვრისგან, წმინდა ეკლესიისაგან? ეინ დიფარავდა სნულებისაგან, სიმინძურისაგან, ყოველგვარ ბიწიერ ცხოვრებისაგან მას, თუ არა მისივე მოძღვრის გონიერი ჩიგედი, დახმარება და ნუფემი? უწინდელი ეკლესია, ციხეც იყო და მოარწმუნეთა ოჯახიც, სადაც უფროსობა, თავობა ეკლესიისა ქრისტეს მაგიერ ქვეყნიერად მოძღვრის ჰქონდა მინიჭებული.

თუოფილე ხუტეივაქი

(შედეგი იქნება)

მწარამ ფიქრები.

ერთ დროს ებრაელების მწიგნობრებმა და ფარისეველებმა ერთი მეძაღვი ღვინო მიიყვანეს იესო ქრისტესთან და მოახსენეს: «ეს ქალი შეძობადა. ამისთანა ქალები მოსეს სჯულისამებრ ქეთი უნდა დაიქოლონ და თქვენ რას იტყვიან?» მწიგნობრებს და ფარისეველებს სურდათ, რამეში შეეცდინათ ქრისტე და ბოლოს გამეტყუებიათ იგი. მაცხოვარი ამ დროს ძირდახრილი იყო და რაღაცას თითოთ სწერდა მიწაზე და მათ სიტყვას ყურადღება არ მიაქცია. კიდევ გაიმგორეს თავისი კითხვა მწიგნობრებმა და ფარისეველებმა. იესო ქრისტემ უთხრა მათ: რომელიც თქვენში უცოდველი იყოს, პირველად მან ისრაელის ქვა ამ ღვინოცასო. ფარისეველები და მწიგნობრები დაეკითხნენ თავისი სინიღისს, მაგრამ ევრც ერთმა ვერ გახედა ქვის აღება და ჩუმათ გაიპარნენ. მოიხედა იესო ქრისტემ და ქალის მეტი აღარაიენ იყო იქ. სწორეთ უფრო პატიოსნები იყვნენ ქრისტეს დროის მწიგნობრები ესლანდელ მწიგნობრებზედ... ესლანდელ დროში ერთი მცირე შეცდომისათვის ქეთი არ დაქოლვენ დამნაშავეს, მაგრამ უარესს დამნაშავეს ვაზეთის საშუალებით. თითოთ რამ კაცს ათი და ათი თასი მანეთი ჰქონდეს შექმული და მოხმარებული საზოგადოების ფული, მოხერხების წყალობით, თავისმოყვას თავს ამოაქაშს, თუ მას ასიორასი მ. აღმოუჩნდა დახარჯული ან შეწეული. ექვლმა ორ სიტყვაში რომ კაცს სამი ათასი მ. გამოართვას, არაფერია. თანამდებობის კაცმა ორასი თუმნის აღიღებდ შეიღი ათასი მ. რომ აიღო, ის არაფერია და მეორეს ორასი მ. რომ ველარ გადაუხდია საზოგადოების ფული, ეს კი დიდი დანაშაულობაა ამის! ერთათ არ გადაიხდა, თითოთ, სუთასი მანეთი შეუძლებლობის მიხეზით და ამისთვის იგი ქურდია, ავაზაკი და რაღ გინდა, ის არის. მეორეს რომ თავის ქონება ცოლზედ გადაუცია და ოცი ათასი მ. არ გარდაუხდია, ეს არაფერია. დიან, ახირებული შეხედულება აქვს ხშირად საზოგადოებას ზოგიერთ საგნებზედ...

ამ ფიქრის დროს უნებლიეთ გვაგონდება მანაბლის თავის გამართლება ბროსეს პრემიის ფულების შეუტანლობის შესახებ და ქვეყნიისაგან მანაბლის გამტყუება. ამ კინკლაობამ საზოგადოება, თითქმის,

ორ ბანკად გაჰყო. არის ერთი დაფა და ცილობა, მართლა მტყუანია მანაბელი თუ არა? ერთი ამბობს: «ბატონო, როგორ შეუძლია მანაბელისილის გამოღება?» რა თქვენი საკადრისია! ბატ., ხომ გამოჩნდა, რა კაცი ყოფილა მანაბელი? ნმმ მ. შეუტამია, ბანო, და ჩუმათ იყო, არაფერს არ ამბობდა. შენი მტერია, რომ «მწიგნობრები და ქურდის არა, ფულთმა გამოქალი იყო!» თუ არ სტყუის მანაბელი, რატომ არაფერი სტყვა აქნობამდისინ, რატომ არ აღიარა, რომ მე მაქვს ნმმ მ. ბროსეს პრემიისაო» და სხ... ეს სიტყვები ამ ბატონებს «იერიანა»-ში დაბეჭდილი საკამათო სიტყვებიდამ მოჰყავსთ, მტყუებდარწმუნებულნი არიან, რომ რადან «იერიანაში» დაბეჭდილი, სწორეთ მართალნი და საფუძვლიანი არიანო. ნამეტანი ნაწილი «იერიის» მკითხველებისათვის ცოტადახირებული შეხედულების არის ორი კაცის კამათობაზედ. მათში რომელიც მოსწონთ, მისი სიტყვეს სჯერათ და რომელიც არა—მისი ყოველივე სიტყვა და მოსაზრება ცრუა და არა მართალი...

ერთ დროს ჩვენ ერთ ქალაქში დაესწრეთ: საგნო უწყნაღ-გაზრეუბა სულაგნ საზნადღს ე. ი. რელიგიურ და ზნეობრივს, გუნდამკვს საზოგადოებას. კიდევ: წინათ სანწმუნოებას ხნმდებიათ და ანანდებიათ ებმდებინ, დღეს კი გაღმეუბათ და ჩვენს გაღმეთ უნდა გაწყოთ წინანდამკვება. მოჰკრეს ჩვენმა მტრებმა თვლი ამ ქალაქს და შეჰქენს ალიაქოთი: «ლოლუზებაერთ, გაუცია საქართველო. ბატონო, მოლაღატეთ, მუხანათად გარდაქცულა». მაშინვე გავცეთ პასუხი, მაგრამ არ დაგვიგუქდეს. გამოვიდა მოთმინებლამ ერთი გორელი «უბლიცი-სტია» და გარდაგვიწყეიტა სიკვდილი ჯვარზე ცმით. თავის განჩინება მიაჩთვა მაშინდელ «იერიისს» რედაქტორს ბ. ი. მანაბელს. პასუხი არ დაამბეჭდეს და ყველას მტყუანად გამოეყავი, რადგან, ეთოთმ, პასუხი ეთრავის მივეცი, ხმას ვერ ვიღებდი... ეს არის ჩვენი უბედურებაც... ერთმა ვინმემ დაიძახა: «ეს კაცი ცული კაცია». მორჩა და გათავდა! ევლარ გამართლებდ თავს მისთვის, რომ ჩვენში ძლიერ ცოტანი არიან მიუღლომელად გამჩვენნი და დამფანებლნი კაცის ნათქვამის და საქციელისა... ერთმა სახვეწლო სასამართლოს წევრმა მითხრა: «ერთ საწყალ დამნაშავეს ასამართლებდნა. როდესაც პროკურორმა გაათავა თავისი სიტყვა, გულში დევთანხმე, რომ დამნაშავე მტყუანი იყო, მაგრამ როდესაც

დამკველმა გაათავა თავისი სიტყვა, მაშინ იმას და-
ვეთანხმე და ვსთქვი, რომ ის საწყალი მართალი
იყო. ასე ამნაირად ყოველ გამართლებასზედ და გამ-
ტყუვნებაზედ ვეთანხმებოდი და ბოლოს დავეთანხმე
იმ სიტყვას, რომელიც იტყვა დამნაშავეს შესახებ. ასეა
სწორედ ჩვენი მკითხველი საზოგადოებაც. ვინც რა
უნდა სთქვას, ყველას ეთანხმება და იმის გარჩევა
კი არ შეუძლია, ვინ სტყუის და ვინ მართალია
კამათობის დროს. აი სწორედ ასე განუზრგეველად
ამბობენ და სჯიან ზოგიერთები ამ ბრასეს პრემისა-
თვის შეკრებილი ფულების დახარჯვაზედ და შეჭმა-
ზედ. ვკითხოთ ერთი «ივერიას და საზოგადოებას
ბრასეს ფულებს რა უნდოდა მაჩაბელთან, როდესაც
იგი იყო შეკრებილი წინეთ, სანამ «დროებას» იყიდ-
და თ. ი. მაჩაბელი? ბილეთებით იყო გადაცემული
მაჩაბელზედ, თუ ფულათ? ბილეთებით თუ იყო,
სად ინახებოდა და რომელ ბანკში? თუ ნაღდ ფუ-
ლად იყო გადაცემული მაჩაბელზედ, რისთვის? სა-
უმჯობესო არ იყო ბანკში შენახულიყო?

მაჩაბელი ამბობს, რომ მე დამავალეს ამ პრემიის
ფულების გარდახდოა. წინეთ გადავიხადე რომე-
ლი ვალის გარდაუხდელიობა არ შეიძლებოდალა.
დამარჩა ბრასეს პრემიის ფული და სხვისიც კიდევ.
ვერ შევიძილე აქნაბამისინა და ეხლა ვცდები გარდაე-
ხადოგო. თუ მივიღებთ სახეში, რომ მაჩაბლის
თავის გამართლება საკმარისია, არავის არაფერი არ
ეთქმის. მაგრამ არა, ზოგიერთები ამბობენ,
მაჩაბელს არ მიეტყვება ის, რომ ამდენი ხანი გაჩუ-
მებული იყო და ამ ფულებზედ არაფერს არ ამბობ-
დალა. იმას უნდოდა, რომ ეს ფულები მიეთვისებიაო.
თუ ასეა საქმე, მაშინ ძალაუნებურად უნდა აღვი-
როთ, რომ ერთი და იგივე დამნაშავეა მაჩაბელი,
ჭაჭაჭაძე და ყველა ის პირები, რომელნიც დაესწრენ იმ
კრებას, რომელსაც ასახელებს თ. ი. მაჩაბელი. მე
ისეთი იურისტი არ ვახლავართ, როგორც მაჩაბელი
და ჭაჭაჭაძე, მაგრამ მინც ვიცი, რომ ვინც იცის

ფარულად მითვისება სხვისი კუთვნილებისა და მთავ-
რობას და საზოგადოებას არ შეატყობინებს, ისიც
დამნაშავე არის და ერთად ისჯებიან. ამბო-
ბენ: «მწყემსს» და ჭყონიას რომ არ შეეტყობინე-
ნია, ხომ დაკარგული იყო ეს ფულები?» როგორ
იქნებოდა დაკარგული? განა ამ ფულების ამბავი
არაფერს იცოდა? თუ მაჩაბელი არაფერს ამბობდა ამ-
დენი ხანი, რატომ არაფერი სთქვა ილია ჭაჭაჭაძემ,
ან იმ პირებმა, რომელთაც ასახელებს თ. ი. მაჩაბე-
ლი სხდომაზედ დამსწრეთ? ამბობენ: «რა უნდოდა ამ-
დენი ხანი მაჩაბლის ჯიბეში ამ ფულებსაო? ჰკითხეთ
ამ კაცებს, რათ მისცეს ჯიბეში შესანახავად მაჩაბელს
ეს ფულები?..»

ჭეშმარიტათ დიდთ სამწუხაროა ჭაჭაჭაძის და
მაჩაბლის ამისთანა თავგამეტებითი კამათობა. ერთი
ამხილებს მეორეს, რომ შენ ვაგვითი აღარ გაუგზავნე
წლის დამლევაშდის და ფულები შეიჩრინეო. მეორე
ეუბნება: შენ თორმეტი წიგნის მაგიერ ოთხი წი-
გნი გაუგზავნე ხელის მომწერლებსო. ეუბნება
შენ ვაგვითი დაახრჩევე ფელიტონით, იმხელა
პასუხი დამიწერეო. პირველი ეუბნება მეორეს: ვაგუ-
თი თუ ვაგუსე, ჩემიო და შენ რათ გამოიჭირე საქმე,
შენ რატომ დასწერე იმ სიგარტე პასუხიო. ღმერთო
მოშკალი, რა მესმის და ვისგან, რა სიტყვები და რა
კამათობა!.. განა ამას ვიფიქრებდი, რომ ეს დიდ-
ბული ლიტერატორები ამისთანა სადგებზე ინებებდნენ
წერას და დროს დაკარგვას!?

ჩვენ გვეგონა, რომ ჩვენი განათლებულნი და
«თავგამომეტებულნი» პუბლიცისტები სულ საქარ-
ველოსა და მის მომავალ ბელზედ ფიქრობენ და დარ-
დობენ. თურმე ნუ იტყვიოთ, ამათი დარდი სულ სხვა
ყოფილა. ესენი ბანკის მომავალი წლის არჩევანებზედ
ფიქრობენ, გზას იწაღდავენ და თავიანთ მეტოქეებს
ლანძღვენ და ავიანებენ. დიად, ძლიერ სასაციონო
ამბავია, ასე სამწუხაროა რომ არ იყოს. ერთი შენე-
დით ქართველები ყველგან დიდ გაწამაწიაში ვართ.
გარემო კაცი ვაკვირდება, რომ დააკვირდეს ჩვენებს

მოძრაობას, სჯას და ათასწიორ მითქმა-მოთქმას, რაზე ფიქრობენ, რაზედ დაეიდარაობენ ეს კაცები? თფი-ლისის გუბერნიაში ილია ქვეჯავახეს ეტოტეზიან და უნდათ როგორიმე გზით ვადაყენონ იგი ბანკის მმართეელის თანამდებობისაგან. ამავე დროს ქუთაისის გუბერნიაში არის ამდგარი ერთი ალიაქოთი, რომ კალისტრატე ჩიკვაძე დითხოვონ და კირილე დას-ყან. აი ჩენნი დროის განათლებული ინტელიგენციის დღიური ეზრამი, აი მათი სამკაცლინო საქმე! ამის მეტი საფიქრელი და სადარდელი არა აქვსთ რა! რამდენი დრო მიდის, ბან ბანკის მმართველებს ჯამაგირებს უმატებენ, ვითომ ამით ჩენნი ქვეყანა გაკეთდება, ფეხზედ დადგება და გაზენდიერდება!... ვერ გაიგეს და ვერ მიხედენ, რომ ზანტს დიდი ჯამაგირი ვერ გახდის მკვირცხლად, უსწავლელს და უეიცს—ბრძნად და საქმის მკოდნელ.

გასაოცარია ჩენნი მწიგნობრების საქციელი. ამ ერთ რაღაცა ხუთასიოდე მანეთზედ რომ ამდენი სწერეს და ლანძღეს ერთმანერთი, რატომ სხვა ფუ-ლების ანგარიშს არ აძლევენ საზოგადოებას? მავა-ლითებრ: რახანა ფულები იკრიბება განსვენებული დ. ბაქრაძის ძეგლის ასაგებად და ყაზბეგისა და სხვათა ფონდების შესადგენად. სხვების მონდობილებით და ჩენეკ პირადათ უმორჩილესად ესთხოეთ «ივერიის» მეგეტყობინოს, თუ რამდენი შეიკრიბა ზემოთ აღ-ნიშნული ფულებისა, რამდენია დღეს თაენიან სა-გებლიანად, სად ინახებოდა და ან დღეს სად ინახება ეს ფულები?..

* *

ზოგიერთ დღიურ გაზეთებს მასალა რომ ზემო-აყლდებათ, წერიმალი ამბებით შეავსებენ ხოლმე ცარიელ ადგილებს. საქორა, მავალითებრ, ერთი ოცი.ორმოცი სტრიქონი. ამისთანა შემთხვევაში სწერენ: «თფილისში მოხრაზუში და ნიახური ვაძვირდა და სა-ზოგადოდ მწეანილი ძვირად იყიდება». ან არა და: «ჩენ გეწერენ ამა და ამ ადგილიდამ, რომ იქ აე-

კაცობა გავრცელებულა, მგრამ პოლიცის დიდი ზომები მიუღია» და სხ... რადგან ამისთანა უბრალო ცრუ ამბები დიდ შთაბეჭდილებას ვერ იქონიებს ხალხზე მკითხველებზე, ამისათვის ესლა გამოიგონეს: „ესე და ეს კაცი მოკლეს, ესე და ეს დაიწვა, ესე და ეს თანამდებობის პირი დაითხოვეს და მის მაგიერ ესე და ეს დანიშნეს. მოკლული კაცები პასუხს იგზავნე-ბიან და აცხადებენ, ჩენ არც მომკვდარვართ და არც დამწეარვართო. ყველა ტყუილი გამოდგა, მგრამ გაზეთი მაინც წაგებაში არ არის, რადგან ადგილის გასაფეტი მასალა მაინც მოკროვდა!..

მიხედეთ, ბატონო მწიგნობრებო, თქვენს ღმერთს, ნუ აუტრუეთ გული მკითხველებს გაზეთის ამბებზედ. ისინი ნამდვილს ამბავს აღარ ერწმუნებან ამისთანა ცრუ ამბების ბეჭდვის შემდეგ. თუ მასალა აღარ გაქვსთ, აღდეთ მოლა მასრადინას წიგნიდამ და ბეჭდეთ ხოლმე სხვა და სხვა მისი არაკები!?

სოფლის მღვდელი.

წერილი რედაქციის მიმართ.

მ. რედაქტორო!

«მწემა»-ს მე-20 №-ში მე წავკითხე ვადაც Tanius-ის წყრალი, მიმართული რედაქციისადმი. რად-გან ეს წყრალი, ცოტათ თუ ბუკრათ, შეკება ჩემგან შედგენილ «საეკლესიო ტიბიკონს» და ამ წყრალის შესუსსად მე შევალეუბთ, ამისთვის გასრულეუბ როგორც ჩემს გლს, ატრუეთ თქვენს წინადადებასაც. აი მოხსე-ნეული წყრალის შესაარსიც: «ახალი სასულიერო ში-ნაარსის წიგნები არ მოგვეკეუბ, რამეოდე დადათ საჭი-როა გამეფდელ მღვდელთათვის... ზოგაერთი სახელ-მღვანელა წიგნები არა თუ არ ეხმარებან მღვდელს, შირიქით გზას უხევენ ვადეც.—ამ წყრალიან პატე-რეშულ აკტორს მავალითისათვის ჩემგან შედგენილი

«საეკლესიო ტიბიკონიდან» მოკვამს ერთი ადგილი, სადაც ასე სასურბობს: «მოკვამსენებთ, რომ ამის წინეთ ერთმა პატრიარქულმა პირმა დაბეჭდა ქართულს ენაზე ადგილის გასაკები ერთი «შემოკლებული საეკლესიო ტიბიკონი», რომელიც დიდი განიმა ჩვენი დაზობ საეკლესიო მწერლობაში. ეს წიგნი დიდი შეღავათია ტიბიკონში გაუგებრებულ ახლანდელ მღვდელთათვის... გითხულობთ ამ სიტყვის და თან გვაგვიჩინს: «არა თუ არ ესმარბიან მღვდელს, პირიქით გუხს უბნებს». მერმე განაგრძობს: «დიდა განიმა, დიდი შეღავათია გაუგებრებულ მღვდელთათვისა!» პატრიარქულ აკტორის წერილისას რომელი ერთი და უფრო ერთი? „პირიქით გუხს უბნებს», თუ «დიდა განიმა, დიდი შეღავათია»? ჩემის აზრით, უფრო სამართლიანი იქნებოდა, რომ მას რედაქციისთვის მიემართა მხოლოდ გითხუთათ გაუგებრბი ადგილების შესახებ. ზოგიერთი ადგილები გაუგებრბი არის (ე. ი. ჩემიან შედგენილ ტიბიკონში), და მხოლოდ ერთს შემდეგ ადგილს სასჯელებს: „დიდა მარტვიში სიწმიდას განახლებას წიგნაზე შეიდეულ დღეებში სიმოციქულთა წიგნითება მხოლოდ შემდეგ დღეებში: რამეთუთა მოწმეთა მოხსენების დღეს, იხანე ნათლის ბეჭდის თვის პოვნის დღეს და რაღა მღვდელს ნებაგ მცნალებულთათვის წიგნა». ეს «მცნალებული-სათვის წიგნა» უგვიჩინს პატრიარქულს აკტორის წერილისას და ამას სთვლის გაუგებრბად. ამის შესახებ აი რის მოგახსენებთ: თუთონ წერილის აკტორი ბრძანებს «საეკლესიო პრეტრიარქ დიდი მინიშნულობა აქვს», და მართლაც ამბობს... რომ ჩვენსავით ათას ჟურ დასწრბოდა პატრიარქულთა Tanius-ი დიდ მარხვის შვიდეულ დღეებში მცნალებულთათვის სიწმიდას განახლებას წიგნაზე მღვდლებს, წინამძღვრბ-პრბიანდრბტბს, რჩსა და სამს მღვდელთ-მთავრბს ერთად მწირველთა, მამინ სრულიად არ გაუგებრბოდა და არც გაუგებრბად ექნებოდა მცნალებულთათვის წიგნა მოხსენებულ დღეებში, მაგრამ არ დასწრბია და ეს რა შემოკლებული ტიბიკონის» ბზაა. რა გქნათ, ჩემო სტონო, დროებში მოატანს, თორბე უწინდელ მღვდლებს აცებრბი არ გაუგებრბოდა. რც მღვდლობაში საწირბო იყო, უგლავრბს კურბთებამდი შესწავლიდენ. გავგა-

ნიერბები და ვიტყვი, თუ ნამეტან უზრდელობაში არ ნამომბრბვეთ: ზოგიერთმა ახლანდელმა მღვდლებმა ლათინურის წიგნთა უფრო იტანი, ვინც ქართული საღმრთო წერილი. არის ზოგიერთი სახტო კითხვები, რომელბც განმარტბებს თხოულობს მრავალთათვის. მაგრამ სანდისხან ისეთი კითხვებც კი მოსდას «მწიქმისა» რედაქციას განმარტბულად, რომ სასაცილოდ არის და საეკლესიო. იმას არ ვიტყვი, რომ აქ დასახლებული კითხვა უმინშენველ იყო. თუმცა ტიბიკონი პირდაპირ არ უჩვენებს სიწმიდას განახლებას შესრულებზედ მცნალებულთათვის წიგნას, მაგრამ, მღვდელთ-მთავრბთაგან წარმებული და საზოგადო ჩვეულებად ცარბქმინილი საღმრთო მსახურბა საზოგადო კანონის და ვინც ეს პრეტრიარქულ იტანს, ამას კიდევც სარბულებს უგლავ; ეს არც ახალი ამბავა და არც ახალი შემოღებული. წერილის აკტორს ამ საზოგადოდ შემოღებულ წესის დაზრდევრბად მარხნიდან შემდეგი ტიბიკონი ამოუწიბა: «უკეთუ მამთა ჩვენთაგანი განვიდეს უფლისა მამართ წმიდათა ამთ დღეთა შინა, საშუალ შედეულთა არ ვუგოთ ანდრბმის ადგბასა მისსა, ვადრე მწუხრბდმე პარსკევისა, ჩამეთუ მამინ დღესრულების პინა-შეიდი მასა. მსგავსადვე მამთსა ლიტურგიისა მისთვის... სოლო მსგავრბლის შეწიგა და მარხენება მისა დაიწეების ახალ გვირბიადგან, ვადრე შესრულებამდე დღისა რბმეცისა». ეს მართლაც ასე სწიბა წერილის აკტორისაგან დასახლებულს ტრიბოდაონში, მაგრამ ამ წესს იტვიენ მხოლოდ მთა წმიდას ბერბა (ჩვენი მონასტრის ბერბი ამ წესს მისწვიენ თუ არა, არ ვიტყვი). სარბო წოდებაში კი, საზოგადოდ ჩვენი, ასე იტვიენ: ჭირბსუფლბა თუ მცნალებულთა უგანსენველ გამოთხოვების და დასავლავების დღედ დიდმარხვის რამელიმე შედეგულთა დღე დანშინს, აი დღეს მღვდელი ეურბებთ მიწვეული თუ მღვდელთ-მთავრბა, სიწმიდას განახლებას წიგნას შესრულებს; სახარბება წიგნითვის, სიმოციქულთა და მცნალებულთა შემოწმბლენსაც კტვიან თათვის ადგილზე, წიგნის შემდეგ წესსაც აუტვიენ. რბმეცის წიგნას კი ახალ გვირბიდან დაიწვიენ. მრავალი ამგავრბი აქვს პრეტრიარქ საეკლესიო მსახურბაში შემოშვებული ჩვენი ცხოვრბების შესავარ-

დად, იმ შიშით განსჯით, რომელინც ზემოთ დავასკუ-
ლეთ, ე. ი. რომელითაც აქვთ მიზნობრივი უფლება შე-
გნობის და განხილვის, რომელსაც მიუყვებიან გველ და
ველ დანაშაუნი ეგვიპტის მისხურნიც. რომ ტიბიკონში
ასე ხერხად, და ჩვენ საზოგადოებრივად მისხურებზე
იმ ტიბიკონის ან მიუგვიბით, ამ ადგილების ამოწმებს
რომ გაუდგეთ, მაშინ «შემოკლებული ტიბიკონისთან»
3 თუ 4 წინი მანდ დაგვიბრდება. აქ დავასკულებთ
რამდენიმე: ვინ ასრულებს გარემოს ეკვლიანისა ღი-
ტინის კვირა-შემე დღეებში ცისკრის შემდეგ? ვინ
ლოცულობს ყოველ შაბათ საღამოს და ყოველ დღე-
სასწაულებზე მტრე მწუხრს? უმისოდ ასრულებენ თუ
არა საღმრთო ღმერთის, უსისხლო მსხვერპლის
შეწირვას, ამ უაღრეს საღმრთო მსახურებს? (Tanius-ი
კი განვიფიქრებთ მოდის, განსვლბის წიგნზე მტრე-
ლებულიანთის შეგვიწაღუნის თქმისთვის). ყოველს
შეიდეულს და გვირა-შემე დღეებში სჯალბელს ვკით-
ხულობთ 14-ტ 14-ტ მესხად თუ არა? დიდმსხვის
მესხეთე შეადგულის ხუთშაბათს ანდრას გლობანის
წავითხვაში 350 მეტინას ვიხდით თუ არა? ვასრუ-
ლებთ იმ ღმრთოს თუ არა, რომელიც დასკულობს
მისტა პანუმს?... ახლი მდგდები, ყველა ამგვარ სა-
კითხავს რომ გამოუდგეს, შენს მტრს გადაწყვე-
ტა, დემოქრატის რეაქციასაც ილაჯი გაუწეიტონ
და თქვენს მორწაღს «შემოკლებული ტიბიკონისა» აუ-
ტორსაც ამ უაღრეს უღანით ტინი გამოუდგონ!..
ჩვენს შედგენილ ტიბიკონს თემცა შემოკლებული ტი-
ბიკონი დავაწყვიტოთ, მაგრამ იქ ჩვენ თითქმის არაფერი
შეგვიმეკლება. «შემოკლებული» იმითმ დაუთქვით,
რომ რაც მიუხილებელი საჭირო არ იყო წიგნ-ლოც-
ვაში, ისინი გამოკრთვეთ და რაც კი საჭირო იყო,
თავთვალს ადგილზე საკმაოდ ვაფაზნაკეთ, იმ საფუ-
ველზე როგორც საზოგადოებრივად ასრულებენ ჩვენში, მონ-
ასტრებსა და საკთვადრე გველიანებში. ე. ი. შემტკისი
ნაწილად დაწერილი და განწყებული ტიბიკონის საფუ-
ველზე და სოციალური ადგილები პრეტრიკის მისდგით.
უგანსკვლ ბ. Tanius-ი ამ სიტყვებით ათავებს თავის
წიგლს: «ეს კითხვა განკვირბრეთ, თარქმე ბაზილიანის
ენათა აღწევასავით, რამდენი მდგდელია, იმდენი საკუ-

თარი ტიბიკონი აქვით». —ახლა ხომ ენათა აღწევის
საუყურეს! და ყოველ საუყურესაც თავისი ნყოფი მონ-
აქეს! ახა ახლა ესეც მიბრძანეთ, ეს რაღა გასკვირანა?
მიუხედავად ზემო აღნიშნულ გარემოებათა, რომ კაცმა
მითხოს ჩემი საკუთარი აზრი, მე ამას ვიტყვი: უმჯობ-
ბესი იქნებოდა თავიდანვე ყველა ერთს წესს დასდგო-
მდა ე. ი. ერთხელვე განწყებულსა და დაწერილს ტი-
ბიკონს.

დ. რაფენ ხუნდაძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ქუთაისის ქალაქს სწორეთ დაცუო, რომ მოუ-
რავი ჰყავს და იგი ზრუნავს ქალაქისათვის. დღემდის სა-
შიშო იყო ქუთაისში სიარული ოღორ-ჩოღორებისა
გამო, მაგრამ დღეს მშვენიერად სწორდება ქუთაისი
და გზატკეცილობივც მშვენიერად კვლდება. დიად,
ბერი რამე ვაკეთდება, თუ კაცს მოხერხება აქვს.
ვისაც მოხერხება არა აქვს და ზარბაქია, ის ყოველ-
თვის თავს მართლულობს უფულობით...

* *

ქიათურის ეწრო ლიანდაგის რკინის გზის ხი-
დები მოდიდებულმა მდინარეყვირილამ წაიღო. ბერს
აღაგას გზა წყალმა სულ გაიტანა და დაქცია, ზო-
გიერთები ძლიერ ნაზობენ, რომ გზის ჩაბარება ვერ
მოასწრეს.

* *

უწმ. სინოდის ობერ-პროკურორმა გავზანვა
ყველა ეპარქიების უფროსებს ცირკულიარი შესახებ
საეკლესიო მამულის მფლობელობისა.

ცირკულიარში მოხსენებულია გარდაწყვეტილება
სენატისა, რომელმაც ს. ბოროვიცის ეკლესიის

(ვიატკის გუბერნიაში) კრებულის საჩივრისა გამო, გარდასწევიტა და განუმარტა ყველა სასამართლოებს, რომ ყოველი საეკლესიო ქონება, როგორც ნასყიდი, შეწირული, ანუ მთავრობასადან ნაბოძები, აგრედვე ეკლესიისთვის დათმობილი კრებულის მოსახმარად, არ ექვემდებარება ათის წლის მფლობელობის კანონს.

ამ გარდაწყვეტილების ძალით, —ნათქვამია ობერპროკურორის ცირკულიარში, —სასულიერო დაწესებულებათ ნება აქვთ მოითხოვონ განდევნა საეკლესიო მამულიდგან უკანონოდ მიწის მფლობელისა, მიუხედავად იმისა, შეიძინა იმან ათის წლის მფლობელობის საბუთი თუ არა, თუკი კრებულსა და ამ კერძო მფლობელს შორის დაეა არა ყოფილა სასამართლოში, რადგანაც ამ შემთხვევაში სასამართლოს განაჩენს, უყვე ძალაში შესულს, კანონის ძალა აქვს ამისთანა საქმეში.

რადგანაც უწმ. სინოდის სამმართველოში შიდაელი ცნობანია იმის შესახებ, რომ საეკლესიო მამულა კერძო კაცთ დაუქმებიათ ბევრს ევარქიაში, მეტადრე დასავლეთ რუსეთში, და სასულიერო უწყება დაეას არ იწყებდა იმ შემთხვევაში, თუ საეკლესიო მამული ათის წლის განმავლობაში სხვის მფლობელობაში არის, მოხსენებული ცირკულიარი ავადებს ევარქიების უფროსთ იხელმძღვანელონ უმართებულეს სენატის გარდაწყვეტილებით და იმ შემთხვევაში, როდესაც საეკლესიო მამული ანუ უქრავი ქონება კერძო კაცების ხელში ათის წლის განმავლობაში და სასამართლოში-კი დაეა არა ყოფილა, განკარგულება მოახლინოს, რომ იმ ეკლესიის კრებულმა, რომლის მამულიც სხვას დაუჩემებია, დაიბრუნოს ეს მამული ან დაიმეგბლოს ნებაყოფლობით ან არა და სასამართლოში თავის გამოცხადებით, რომ კრებულს აღედგინოს დარღვეული უფლება მფლობელობისა და განდევნილ იქნას საეკლესიო მამულიდგან უკანონოდ მფლობელი.

* *
*

ამ ცოტა ხანში ქ. ქუთაისში მთავრობის ნება-რითი გაიხსნება ახალი წიგნის მაღაზია ნემცის ქუჩაზე, ბ. ნინიას სახლებში. მაღაზია სწორეთ კი დასამზარ ადგილზე იქნება მსურველთათვის.

* *

ჩვენ მივიდეთ გაზეთში გამოსაცხადებლად წერილები შემდეგ პირთაგან:

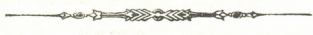
1) ვარციხის ღვთის-მშობლის ეკლ. მღვდლის ირაკლი ბაკურაძისაგან:

მ. რ. გთხოვთ, ნება მოგვეთ თქვენის ქუჩის ნაღის «მწყემსი»-ს შემწეობით მადლობა გამოუცხადოთ, როგორც მე, აგრეთვე რწმუნებულმა ჩემმა მრევლმაც, შემდეგ პირთ, რომელთაც შეძლებისა და გვირად შემწეობა აღმოუჩინეს თვის ადგილობრივ ეკლესიას. სახელდობრ: კოსტანტინე ო. კაპატაძემ და მისმა მეუღლამ მარიამმა შემოსწირეს 1 რწყელი ხელოვნურათ მომხადებული ზეთით ასანთები სანთლები, ღირებული 4 მ. და 50 კ.; ნინო იესე ფახურიძის ქვრივმა შემოსწირა ტრაპეზის წინ დასაფარებელი, ღირებული 3 მ.

იმელა ამ კეთილ საქმეს სხვებიც მიჰბადენ და შეძლებისადაგვარად აღმოუზუნენ შემწეობას თავის ღარიბ ეკლესიას.

2) ზუგდიდის ჯუშის მთავარ-ანგელოზის ეკლ. მღვდლის ევანტე ქვანიასაგან:

მ. რ. უმარჩილესად გთხოვთ, ადგილი მისცეთ თქვენს პატრიცეულ «მწყემსში» ამ ჩემს მცირე შენიშნას: რწმუნებულმა ჩემდამო მრევლთაგანს როსთო ჯაბუამ მოქედა სახარება, რომელიც დაუჯდა ოცი მ., ჩემმა სამრევლოთაგანმა ბახუ ჯაბუას მემკვიდრეებმა შემოსწირეს 2 ბაიალი, ღირებული 21 მ., მარკოზ ჯიქიას მემკვიდრეებმა შემოსწირეს 1 ხელი სამღვდლო საეკლესიო შესამოსელი და ორი ხელი დაფარა ფარჩისა, ღირებულნი 42 მ. ყველა ამ პირთ დიდ მადლობას ესწირათ როგორც ამ ეკლესიის კრებულნი აგრეთვე მრევლნიცა.

მიიღება ხელის-მოწერა 1894 წლისათვის ორ კვირულ ვამოცამათ მართულს

„მწევესზე“

ბ
რუსულ «П А С Т Ы Р Ь»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს საზოგადოებას და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმადლესთა სასულიერო და საერო მართებლობათა, კონსისტორიათა და მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზოგიერთი საქეო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცნობელ საქიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცედ მათი მოვალეობის აღსრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა ზემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა არის— 1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას შინაარსი შესანიშნავ და საინტერესო «მწევეს»-ში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) გააცნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას საქართველო, ეს დაშორებული კუთხე რუსეთის იმპერიისა და საქართველოს სასულიერო და საერო წოდება ქართული გამოცემის საშუალებით გაცნოს რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხს ცხოვრებას.

ფ ა ს ი ქ უ რ ნ ა ლ ი ს ა :

12 თვით «მწევესი» 5 მ. | 6 თვით «მწევესი» 3 მ.
— ,, ორივე გამოცემა » — ,, ორივე გამოცემა 4 »
— ,, რუსული ,, 3 მ. | — ,, რუსული ,, 2 მ.

საფულის მსწავლებელთ «მწევესი» დათმობათ მთელის წლით სამ მ ა ნ ე თ ა ლ .

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში ხანანაშვილების სახლგანაშობი და ვერდიანის რედაქტორის საკუთარ სახლგანაშობი.

მაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ვერდიანის, აგრეთვე ქუთაისშიაც.

ზარემ მცხოვრებთა ყურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრესით: ВЪ Квирияхъ, въ редакцію журналовъ „МЦКЕМСИ“ и «П А С Т Ы Р Ь».

«მწევესი»-ს ხელის მოაწერლებს საჩუქრად 1894 წელში დაერიგებთ მოზრდილი მხატვრობა თაჲრ მეფისა. მხატვრობა წარმოადგენს იმ დროს, როდესაც შოთა რუსთველი მიართმევს თამარს თავის უკუდავ პოემის ვეფხის ტყაოსანს. ამ მხატვრობაზე იქნება დახატული თვით შოთა რუსთველი და თამარის მხლებლებიც იმ დროის ტანთ-საცემელში.

სამეცნიერო და სალიტერატურო ნახატებიანი გაზეთი

„კვალნი“

გამოვა 1894 წლიდან ყოველ კვირაში ერთხელ ერთიდან სამ თაბახამდის იმავე პროგრამით.

რედაქცია ყოველ ღონისძიებას ხმარობს გააუმჯობესოს შინაარსი და სახე გაზეთისა. ამ განზრახვით მან დაიბარა პეტერბურლიდან მრავალი საუკეთესო ცინკზე და სპილენძზე მოჭრილი მხატვრობა.

წლიურად ეღირება გაუზგანეწვალად შეიდი მანეთი, ხოლო გაგზანეთ 8 მან. ნახევარის წლისა გაუზგანეწვალად სამი მან. და ათი შაური, გაგზანეთ ოთხი მანეთი; სამი თვისა გაუზგანეწვალად ორი მან. გაგზანეთ სამი მან. თითო ნომერი აბაზათ.

ხელის მოწერა მიადება

ტფილისში არწუნისსეულ ქარვასლის ქართულ სახალხო სამკითხველოში და „წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარიაში, ქალაქს გარემე ხელის მოაწერნი უნდა მიიქცენ «კვალის» რედაქციაში Тифлисъ, Редакція «КВАЛН».

რედაქტორი-გამომცემელი ან. თ.-წერეთლისა

1894 წლის იანვრიდან

გამოვა ყოველ თთვიური ქართული ჟურნალი

„მოგებე“

შემდგეს პროგრამით:

I სიტყვა-განმუღი მწერლობა ორიგინალი და ნათარგმნი რუსულიდან და უცხო ენებიდან: რომანები, მოთხრობები, ამბები, ლექსები, პოემები, ღრამატული თხზულებანი და სახალხო სიტყვიერების ნაწარმოები.

II ისტორია, გეოგრაფია, არქეოლოგია, ბიოგრაფია შესანიშნავის კაცებისა, საერო მეთრეობა, მართლ-მსაჯულება, შესანიშნავე სამსჯავრო პროცესები

III სასოფლო მეურნეობა: სასოფლო მეურნეობისა და მრეწველობის შესახებ სტატიები და კორესპონდენციები.

IV კრებულები და ბაბლიოგრაფია ქართულისა, რუსულისა და უცხოეთის სალიტერატურო და სამეცნიერო თხზულებათა შესახებ.

V ქრონიკა: ახალი ამბები შინაურის და უცხო ქვეყნების ცხოვრებიდან.

VI სარეკა.

VII განცხადებანი.

უასი შუარლისა გაგზავნილი:

ერთის წლით—10 მან., ექვსის თთვით—6 მანეთი, სამის თთვით 4 მანეთი.

ჟურნალში მონაწილეობას მიიღებენ:

აკაკი, ნ. ავალიშვილი, არაგვისპირელი, (ფსევდონიმი), ი. ბაქრაძე, კოტე ბაქრაძე, ბანანა (ფსევდონიმი) ეკ. გაბაშვილისა, ი. გოგებაშვილი, დონიაგო (ფსევდონიმი), დეტუ მეგრელი (ფსევდონიმი), დიმიტრი ერისთავი, ვაჟა-ფშაველა (ფსევდონიმი), გრ. ვოლსკი, თეოსტეფალი სვანი (ფსევდონიმი), ემ. თაყაიშვილი, გ. იოსელიანი, დ. კარიჭაშვილი, კორ. დორთქიანი, გ. მიაშვილი (ფსევდონიმი), პროფესორი ნ. მარრი, სოფრომ მგალობლიშვილი, მე-

ველე (ფსევდონიმი), მელანია (ფსევდონიმი), პროფესორი პ. მელიქიშვილი, ი. მესხი, ნ. შიგარელი-შვილი, შოა მღვიმელი (ფსევდონიმი), ა. ნანვიშვილი, ი. ნიკოლიშვილი, ნიკო ნიკოლაძე, ე. ნინოშვილი (ფსევდონიმი), ნინო ორბელიანისა, თ. რაზიკაშვილი, გ. საბაგლიშვილი, ჰ. უმიკაშვილი, ნ. უზნელი (ფსევდონიმი), ილია ფერაძე, ა. ფრონელი (ფსევდონიმი), ან. ფურცელაძე, ს. დლობერიძე, მ. ყიფიანი, ს. ყიფიანი, გრ. ყიფშიძე, ი. ჩიქოვანი, ცხელი (ფსევდონიმი), ანასტასია წერეთლისა, გ. წერეთელი, ილია ჭავჭავაძე, ალ. ჭიჭინაძე, ალ. ხახანაშვილი, მ. ხელთუფლიშვილი, ილია ზონელი (ფსევდონიმი), ნ. ხულადოვი, ს. ხუნდაძე, ა. ჯაბაღარი, ი. ჯაბაღარი, მ. ჯანაშვილი და სხვანი.

ხელის მოწერა მიიღება თეთრ რედაქციაში, რომელსაც უნდა მიმართოს შემდეგის ადრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію грузинскаго журнала «МОАМБЭ».

ჟურნალში დასაბუკდი წიგნაკები და სტატიები რედაქციის სახელგამაჟე უნდა გამოიკვანას. მადეჟული ხელნაწილები, თუ საწირაკება მოითხოვს, ან შემოკლებული და ან შესწორებული იქნება. ხელნაწილები, რომელიც არ დაბუკდება, მარტანუბა რედაქციაში უნდა მოაქითონ ერთის თთვის განმავლობაში; მეკე კი გეგარ მისთხოვე რედაქციას. ანაიითარ მიწარმოწანს დაუბუკებულ ხელნაწილების შესახებ რედაქცია ან წიგნაკებულს.

პირისპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიღება ყოველ დღე, კვირა უქმეებს გარდა, პირველ საათიდან სამ საათამდის ნაშუადღევს.

რედაქცია იმყოფება ლორის-მელიქიშვილის ქუჩაზედ, № 13. ადრესი ტელეგრაფებისათვის: Тифлисъ, редакция «МОАМБЭ».

რედაქტორი	გამომცემელი
ალექსანდრე ჟურნია	ნიკოლოზ დოლობრიძე

შინაარსი: რედაქციისგან.—ქართლ-განუთის შოელი ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების გრებისა გამო ქალაქ ბილისში.—მედაგოგური შენიშვნები სამრევლო სკოლის მასწავლებელთა საერადღებოდ.—დრო გამოიკვალა.—შწარგ დეჟრები.—წერილი რედაქციის მიმართ.—ანალი ამბები და შენიშვნები.—განცხადებანი.